

ΑΡΧΗ 1ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ
ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ' ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΕΜΠΤΗ 27 ΜΑΪΟΥ 2004
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)

Α'. ΚΕΙΜΕΝΟ

Όδυσσέας Έλύτης (1911-1996)

Μικρή Πράσινη Θάλασσα

- Μικρή πράσινη θάλασσα δεκατριῶ χρονῶ
 Πού θά 'θελα νά σέ υἰοθετήσω
 Νά σέ στείλω σχολεῖο στήν Ἴωνία
 Νά μάθεις μανταρίνι καί ἄψινθο
- 5** Μικρή πράσινη θάλασσα δεκατριῶ χρονῶ
 Στό πυργάκι τοῦ φάρου τό καταμεσήμερο
 Νά γυρίσεις τόν ἥλιο καί ν' ἀκούσεις
 Πῶς ἡ μοῖρα ξεγίνεται καί πῶς
 Ἄπό λόφο σέ λόφο συνεννοοῦνται
- 10** Ἄκόμα οἱ μακρινοί μας συγγενεῖς
 Πού κρατοῦν τόν ἀέρα σάν ἀγάλματα
 Μικρή πράσινη θάλασσα δεκατριῶ χρονῶ
 Μέ τόν ἄσπρο γιακά καί τήν κορδέλα
 Νά μπεις ἀπ' τό παράθυρο στή Σμύρνη
- 15** Νά μοῦ ἀντιγράψεις τίς ἀντιφεγγιές στήν ὄροφή
 Ἄπό τά Κυριελέησον καί τά Δόξα Σοι
 Καί μέ λίγο Βοριά λίγο Λεβάντε
 Κύμα τό κύμα νά γυρίσεις πίσω
 Μικρή πράσινη θάλασσα δεκατριῶ χρονῶ
- 20** Γιά νά σέ κοιμηθῶ παράνομα
 Καί νά βρῖσκω βαθιά στήν ἀγκαλιά σου
 Κομμάτια πέτρες τά λόγια τῶν Θεῶν
 Κομμάτια πέτρες τ' ἀποσπάσματα τοῦ Ἡράκλειτου.

(Τό Φωτόδεντρο καί ἡ Δεκάτη Τετάρτη Ὁμορφιά, Ἰκαρος, 1971)

Β'. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Κάποια από τα χαρακτηριστικά της ποίησης του Οδ. Ελύτη είναι: η ποιητική προσέγγιση του κόσμου με τις αισθήσεις, η αναφορά στην ιστορική ελληνική παράδοση, η αναφορά στη θρησκεία, η σχέση με την ελληνική φύση, το μυστήριο του φωτός. Να γράψετε ένα (1) παράδειγμα μέσα από το ποίημα για καθένα από τα παραπάνω χαρακτηριστικά.

Μονάδες 15

2. Εξετάζοντας την ποιητική γραφή του Οδ. Ελύτη στη «Μικρή Πράσινη Θάλασσα», να εντοπίσετε και να γράψετε τέσσερα (4) υπερρεαλιστικά στοιχεία που υπάρχουν στο ποίημα και ένα αντίστοιχο παράδειγμα μέσα από το κείμενο για το καθένα από αυτά.

Μονάδες 20

3. «Τα χαρακτηριστικά που έχουν οι Κόρες είναι όμοια με του ποιητικού έργου του Ελύτη: η ομορφιά, η δροσιά και η αθωότητα, που πηγάζουν από τη νιότη τους, ο έρωτας που δωρίζουν, οι θαυμάσιες — με τη σημασία του θαύματος — και μαγικές δυνάμεις που έχουν και που ασκούν ευεργετικά για όσους είναι έτοιμοι να τις δεχτούν, κυρίως για τον ποιητή». (Στέφανος Διαλησμάς, «Η Ποίηση και ο ποιητής στον Ελύτη», Π.Ε.Φ., Σεμινάριο 23, *Οδυσσέας Ελύτης*, Αθήνα 1997, σελ. 83).

Να δείξετε τεκμηριωμένα με αναφορά στο ποίημα ότι τα παραπάνω χαρακτηριστικά είναι αντιπροσωπευτικά και για την **Κόρη/Ποίηση** στη «Μικρή Πράσινη Θάλασσα».

Μονάδες 20

4. Να σχολιάσετε σε δύο παραγράφους (130-150 λέξεις) το περιεχόμενο των στίχων 12-18 («Μικρή πράσινη θάλασσα ... νά γυρίσεις πίσω»).

Μονάδες 25

ΑΡΧΗ 3ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

5. Να συγκρίνετε τη «Μικρή Πράσινη Θάλασσα» του Οδ. Ελύτη με το παρακάτω απόσπασμα από την «Κυρά τῶν Ἀμπελιῶν» του Γ. Ρίτσου ως προς το περιεχόμενο παρουσιάζοντας τα κοινά τους στοιχεία.

Μονάδες 20**Γιάννης Ρίτσος, Ἡ Κυρά τῶν Ἀμπελιῶν» (απόσπασμα).****XI**

«Κυρά, Κυρά, θαλασσινή καὶ στεριανὴ μὲ τὰ λουλουδιασμένα
μάγουλα

σφίγγοντας μὲς στὸ μποῦστο σου τὴν κάψα τοῦ Ἄλωνάρη
πότε κρατώντας στὴν ποδιά σου ἓνα καράβι-μικροκάραβο
πότε σὰν Παναγιὰ Αἰγιοπελαγίτισσα ντυμένη μ' ἓνα δίχτυ
νὰ κουβαλᾷς τὸ σούρωμα στὴν κεφαλή σου τὸ πανέρι μὲ τὰ
ψάρια

πότε ντυμένη μ' ἀμπελόφυλλα, κυνηγημένη ἀπ' τοῦ ἡλίου
τὶς χρυσόμυγες πάνου στ' ἀλώνια

ἀνάβοντας τὸ φίλημα στὰ λουλουδάκια τῆς μηλιᾶς
μπατσίζοντας τὶς λυγαριὲς μὲ τὸν ἀγέρα τῆς τρεχάλας σου.

Μηλὶ — βᾶϊ-βᾶϊ — μηλὶ - μηλίτσα τῆς ἀνηφοριᾶς
πῶς σοῦ τριανταφυλλίσανε τὰ μῆλα τῆς ἀγάπης; »

(Γιάννης Ρίτσος, «Ἡ Κυρά τῶν Ἀμπελιῶν», εκδ. Κέδρος, Αθήνα 1979)

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, κατεύθυνση, εξεταζόμενο μάθημα). Να μην αντιγράψετε τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων, αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Καμιά άλλη σημείωση δεν επιτρέπεται να γράψετε. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα, τα οποία και θα καταστραφούν μετά το πέρας της εξέτασης.
3. Να απαντήσετε στο τετράδιό σας σε όλα τα θέματα.
4. Κάθε τεκμηριωμένη απάντηση είναι αποδεκτή.

ΑΡΧΗ 4ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: μετά τη 10.30' πρωινή.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΘΕΜΑΤΩΝ

1.

- Ποιητική προσέγγιση του κόσμου με τις αισθήσεις « και ν' ακούσεις Πως η μοίρα ξεγίνεται»
- Αναφορά στην ιστορική ελληνική παράδοση « Να σε στείλω σχολείο στην Ιωνία»
- Αναφορά στη θρησκεία «Από τα Κυριελέησον και τα Δόξα Σοι»
- Σχέση με την ελληνική φύση «Να μάθεις μανταρίνι και άψινθο»
- Το μυστήριο του φωτός «Να γυρίσεις τον ήλιο»

2.

- Ζωντανές εικόνες ασύμβατες προς την αισθητή πραγματικότητα → «Να μπεις απ' το παράθυρο στη Σμύρνη Να μου αντιγράψεις τις αντιφεγγιές στην οροφή»
- Κυριαρχία φαντασίας, κατάργηση λογικής, κυριαρχία του υποσυνείδητου → «Μικρή πράσινη θάλασσα δεκατριώ χρονώ», « Για να σε κοιμηθώ παράνομα»
- Λεκτικές ακροβασίες- εκφραστική τόλμη (συνδυασμός λέξεων / φράσεων που δεν ταιριάζουν στη λογική ροή του λόγου) → «Μικρή πράσινη θάλασσα δεκατριώ χρονώ»
- Κρυπτικότητα, υπαινικτικότητα → «Κομμάτια πέτρες τα λόγια των Θεών Κομμάτια πέτρες τ' αποσπάσματα του Ηράκλειτου»

3.

Ο ποιητής με τη βοήθεια του μηχανισμού της ταύτισης αποδίδει στην ποίηση τα χαρ/κά μιας μικρής αθώας κοπέλας με θαλασσινή υπόσταση.

Κόρη → Θαλασσινή μορφή και δροσιά (τίτλος, στίχος- μοτίβο, « με λίγο Βοριά λίγο Λεβάντε»).

Νεανικό σφρίγος- δεκτικότητα σε νέα ερεθίσματα («δεκατριώ χρονώ»).

ερωτισμός («για να σε κοιμηθώ παράνομα»)

θαυμάσιες-μαγικές δυνάμεις(στ.7-11)

ευεργετική επίδραση (στ.20-23)

Αντίστοιχα, η Ποίηση του Ελύτη → αισιοδοξία, ανανέωση, παραγκωνισμός του πεσσιμισμού - καρυωτακισμού, νέο περιεχόμενο σύμφωνο προς τις αξίες, την αισθητική και την κοσμοθεωρία του ποιητή (ελληνική παράδοση, ιωνική σκέψη, προσέγγιση του κόσμου με τις αισθήσεις, μεταφυσική – λυτρωτική επίδραση του φωτός), μετουσίωση του υλικού που μεταδίδει η ποίηση σε ποιητικό λόγο (δημιουργική προοπτική νέων ποιητικών συνθέσεων)

4.

- Ολοκλήρωση του «ταξιδιού» της Κόρης/Ποίησης στο ελληνικό παρελθόν με επίσκεψη στη νεότερη περίοδο της ελληνικής ιστορίας(Σμύρνης) και στη θρησκευτική χριστιανική – βυζαντινή παράδοση (Κύριε Ελέησον και Δόξα Σοι)
- Παράνομη πράξη («να μπεις απ' το παράθυρο, να μου αντιγράψεις») καθώς ο ελληνικός πολιτισμός επιβιώνει ως μνήμη και ως αίσθηση της ζωής μετά την καταστροφή της Σμύρνης.
- Επιστροφή της Κόρης- Ποίησης στο ελληνικό παρόν και στον ποιητή (στ. 17-18) ύστερα από την περιπλάνησή της στις οδούς της ελλην. Παράδοσης και της ελληνικής φύσης (Βοριά- Λεβάντε) αφού έχει αποθησαυρίσει όλες τις αξίες και τα ιδανικά του ελλην. πολιτισμού.

5.

Οι ποιητές απευθυνόμενοι σε δύο προσωποποιημένες γυναικείες μορφές

προβάλλουν την ιδιαιτερότητα της ελληνικής φυσιογνωμίας. Ειδικότερα, διακρίνουμε τα εξής κοινά στοιχεία:

- Κυριαρχία ελληνικού τοπίου με έμφαση στα στοιχεία της φύσης
 - ήλιος («Κάψα του Αλωνάρη» «του ήλιου τις χρυσόμυγες», « το καταμεσήμερο», «Να γυρίσεις τον ήλιο»)
 - θάλασσα («θαλασσινή», «καράβι- μικροκάραβο», «Αιγιοπελαγίτισσα», «πράσινη θάλασσα», «πυργάκι του φάρου», «κύμα το κύμα»)
 - αέρας (« με τον αγέρα της τρεχάλας σου», «Λίγο Βοριά, λίγο Λεβάντε»)
 - χλωρίδα («μηλιά», «λυγαριά», «αμπελόφυλλα», «μανταρίνι και άψινθο»)
- Προβολή του θρησκευτικού στοιχείου («Παναγιά Αιγιοπελαγίτισσα», «Κύριε Ελέησον και Δόξα Σοι»)
- Ερωτική ατμόσφαιρα («σφίγγοντας στο μπούστο σου», «βαθιά στην αγκαλιά σου», «τα μήλα της αγάπης», «Να σε κοιμηθώ παράνομα»)

Επιμέλεια απαντήσεων των θεμάτων : Ιωαννίδου Κίττυ